

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

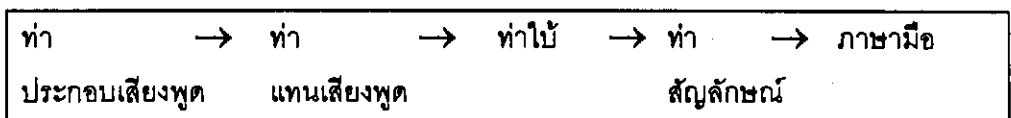
ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอวรรณกรรมต่างๆ โดยกล่าวถึงองค์ประกอบทางรูปของสัญญาณในภาษามือ จากนั้นจึงกล่าวถึงคูนามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน และทฤษฎีความสัมพันธ์ทางความหมายของนามกับกริยาในภาษาพูด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบทางรูปของสัญญาณ

ภาษามือ (Sign Language) เป็นการสื่อสารด้วยท่าทาง (Gestural communication) ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็น "ภาษา" หนึ่งของโลก การสื่อสารด้วยท่าทางประเภทอื่นๆ ไม่จัดเป็น "ภาษา" หนึ่งของโลกเหมือนภาษามือ การสื่อสารด้วยท่าทางประเภทอื่นๆ จำแนกโดย Kendon (1980) แบ่งออกเป็น ท่าประกอบเสียงพูด (Gesticulation) ท่าแทนเสียงพูด (Language-like gesture) ท่าไม้ (Mime) และท่าสัญลักษณ์ (Emblems)

ท่าประกอบเสียงพูด หมายถึงภาพที่ได้จากเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายประกอบกับการเปล่งเสียงในภาษาพูดเพื่อสื่อความหมาย ท่าประกอบเสียงพูดไม่สามารถใช้แทนเสียงในภาษาพูดได้เหมือนท่าแทนเสียงพูด ท่าแทนเสียงพูดสามารถใช้แทนคำ หรือวลีในภาษาพูดได้โดยไม่ต้องเกิดพร้อมกับเสียงพูดเลย แต่ท่าแทนเสียงพูดก็ไม่สามารถใช้แทนคำทุกคำหรือวลีทุกวลีในภาษาพูดได้ สำหรับท่าไม้ นั้น หมายถึงภาพที่ได้จากการแสดงอาการเลียนแบบ เช่น ใช้มือทำท่าหยิบบางสิ่งบางอย่างเข้าปาก แสดงความหมาย "กิน" เป็นต้น การสื่อสารด้วยท่าทางประเภทสุดท้ายได้แก่ ท่าสัญลักษณ์ ซึ่งหมายถึงท่าที่ได้รับการบัญญัติขึ้นใช้ร่วมกัน เช่น ใช้มือชูนิ้วชี้และนิ้วกลาง แยกจากกัน เป็นสัญลักษณ์หมายถึง "ความสำเร็จ" เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารด้วยท่าทางประเภทต่างๆ ข้างต้นมีความสัมพันธ์หรือพึ่งพาเสียงในภาษาพูดแตกต่างกัน และด้วยเหตุนี้การสื่อสารด้วยท่าทางประเภทต่างๆ จึงมีโครงสร้างและความเป็นระบบระเบียบทางภาษาต่างกัน แผนภูมิต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นลำดับของการสื่อสารด้วยท่าทาง จากประเภทที่มีความเป็นระบบน้อยไปหามาก

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่าท่าประกอบเสียงพูด ซึ่งฟังหาเสียงพูดสูงที่สุดเนื่องจากไม่สามารถปรากฏโดยลำพังได้ เป็นการสื่อสารแบบที่มีโครงสร้างและความเป็นระบบระเบียบทางภาษาน้อยที่สุด ในขณะที่ภาษามือไม่ต้องอาศัยเสียงพูดเลย ซึ่งเป็นเพราะภาษามือมีโครงสร้างและความเป็นระบบระเบียบทางภาษาของตนเอง โครงสร้างและความเป็นระบบนี้เองทำให้ภาษามือเป็น "ภาษา" ของโลก ระบบที่กล่าวถึงในที่นี้คือระบบของสัญญาณ (sign system) และสัญญาณซึ่งเทียบได้กับคำในภาษาพูด ก็สามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่างๆ อาทิเช่น

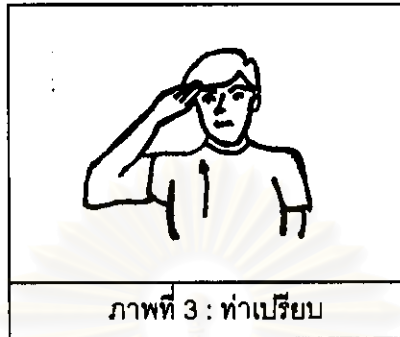
(1) ท่าไม้ (Pantomimic) หมายถึงสัญญาณที่มีท่ามือ ตำแหน่งมือ และการเคลื่อนไหวร่วมกันแสดงลักษณะอาการต่างๆ สะท้อนให้เห็นความหมายได้ด้วยรูปสัญญาณเอง เช่น "เคาะประตู" รูปสัญญาณสะท้อนอาการของบุคคลๆ ขณะเคาะประตู

(2) ท่าเลียนแบบ (Imitative) คล้ายสัญญาณที่ได้จากท่าไม้ แต่สัญญาณจากวิธีเลียนแบบเป็นผลจากการเลือกแสดงบางความหมาย แทนความหมายทั้งหมด เช่น "รถ" และ "ขับรถ" ใช้ท่ามือจับพวงมาลัยรถ แทนความหมายของรถทั้งคัน หรือกิจกรรมทั้งหมดในการขับรถ

(3) ทำเปรียบเทียบ (Metonymic) หมายถึงสัญลักษณ์ซึ่งอาศัยวิธีเลียนแบบ แต่รูปสัญลักษณ์กับสิ่งที่อ้างถึง เป็นผลจากการเลือกเปรียบเทียบความหมาย เช่น "ทหาร" รูปสัญลักษณ์แสดงท่ามือตะเบ๊ะ เป็นต้น

(4) ทำชี้ (Indicative) หมายถึงสัญลักษณ์จากวิธีการชี้ไปยังสิ่งที่อ้างถึง ซึ่งอาจทำโดยสมมุติคือไม่มีสิ่งที่อ้างถึงปรากฏอยู่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น "ตัวผู้ทำสัญลักษณ์" ท่ามื่อยืนนิ้วชี้บริเวณอกของผู้ทำสัญลักษณ์

(5) ทำอักษรนำ (Initial-dez sign) หมายถึง สัญลักษณ์จากการใช้วิธีการสะกดนิ้วมือเป็นอักษรตัวแรกของคำในภาษาพูด ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับสัญลักษณ์นั้นๆ เช่น "น้ำ" ใช้ท่ามือสะกดอักษร น ไว้ตำแหน่งปาก

สัญญาณในภาษามือไม่ได้เกิดจากการสร้างรูปสัญญาณใหม่หมดเพียงวิธีเดียว แต่ยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบางองค์ประกอบทางรูปของสัญญาณเดิมที่มีอยู่ ทำให้ได้รูปสัญญาณใหม่ขึ้นใช้สื่อความหมายต่างๆ ตามความต้องการ การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางรูปของสัญญาณในภาษามืออาศัยกฎเกณฑ์ที่สม่ำเสมอ เช่นเดียวกับการใช้กฎเปลี่ยนแปลงรูปภาษาเพื่อสร้างคำใหม่ในภาษาพูด ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงรูปสัญญาณในภาษามือมีข้อจำกัด 2 ประการคือ ข้อจำกัดทางสรีระ และข้อจำกัดทางภาษา (Woll & Kyle, 1994: p.3895) สัญญาณแต่ละตัวมีรูปและความหมาย รูปเกิดจากการรวมตัวกันขององค์ประกอบทางรูป 5 องค์ประกอบ อันได้แก่ องค์ประกอบท่ามือ (hand configurations) องค์ประกอบทิศทางมือ (hand orientations) องค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือ (hand movements) องค์ประกอบตำแหน่งมือ (hand locations) และองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ (non-manual signals)

องค์ประกอบทางรูปที่ถูกค้นพบเป็นครั้งแรก ได้แก่ องค์ประกอบท่ามือ องค์ประกอบตำแหน่งมือ และองค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือ องค์ประกอบทั้งสามค้นพบโดย วิลเลียม ซี. สโตกีย์ (William C. Stokoe; 1960, 1965) สโตกีย์มีชื่อเสียงมากในฐานะผู้จัดระบบภาษามือคนแรก ก่อนการศึกษาของเขา สัญญาณในภาษามือถูกมองว่าเป็นท่าทางที่แบ่งแยกไม่ได้ เพราะไม่มีองค์ประกอบ สโตกีย์มองเห็นว่าสัญญาณแต่ละตัวไม่ได้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่สัญญาณประกอบขึ้นจากองค์ประกอบทางรูป ซึ่งองค์ประกอบทางรูปจัดได้เป็นประเภทต่างๆ ในแต่ละประเภทก็มีสมาชิกจำนวนหนึ่ง และสมาชิกเหล่านี้เกิดซ้ำในสัญญาณมากกว่า 1 ตัว

สโตกีย์จัดองค์ประกอบของสัญญาณในภาษามืออเมริกัน โดยกำหนดชื่อเรียกต่างๆ ดังนี้

- (1) องค์ประกอบท่ามือ เรียกว่า Designator (dez)
- (2) องค์ประกอบตำแหน่งมือ เรียกว่า Tabula (tab)
- (3) องค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือ เรียกว่า Signation (sig)

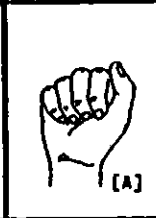
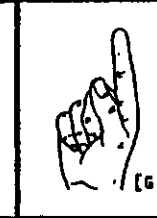

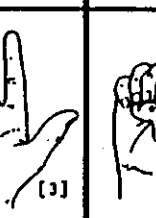

ในแต่ละองค์ประกอบมีสมาชิกจำนวนหนึ่ง เรียกว่า "คีร์มส์" (cheremes) ซึ่งมาจากรากศัพท์ในภาษากรีก คือ -cheir หมายถึงมือ "คีร์มส์" เทียบได้กับหน่วยเสียง (phoneme) ในภาษาพูด หน่วยเสียงเมื่อมารวมกันทำให้เกิดคำที่มีความหมายในภาษาพูด เช่นเดียวกับเมื่อท่ามือ ทิศทางมือ และตำแหน่งมือ มารวมกันก็ทำให้เกิดสัญญาณที่มีความหมายในภาษามือ

นักวิจัยภาษามือคนต่อมาเช่น ลิดเดลล์ เค. สก็อต และโรเบิร์ต อี. จอห์นสัน (Scott K. Liddell & Robert E. Johnson, 1989) คลิมาและเบลลูจี้ (Klima and Bellugi, 1979) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทิศทางมือ และองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบให้อธิบายรูปสัญญาณในภาษามือได้ละเอียดและแม่นยำ องค์ประกอบทางรูปของสัญญาณมือแต่ละองค์ประกอบมีสมาชิก ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบท่ามือ (hand configurations)

องค์ประกอบท่ามือ (hand configurations) หมายถึง รูปร่างหรือรูปทรงลักษณะต่างๆ ของนิ้วมือ ฝ่ามือ และแขนของผู้ทำสัญญาณ ท่ามือที่พบในสัญญาณแบ่งได้เป็น 19 ท่ามือ (สโตกกี, 1960, 1965) ท่ามือบางชนิดใช้เป็นตำแหน่งมือ (tab) ได้ด้วย ต่อไปนี้คือองค์ประกอบท่ามือในภาษามืออเมริกัน ซึ่งลำดับจากท่ามือที่ปรากฏบ่อยที่สุด พร้อมสัญลักษณ์ (dez) ที่สโตกกีกำหนดขึ้น

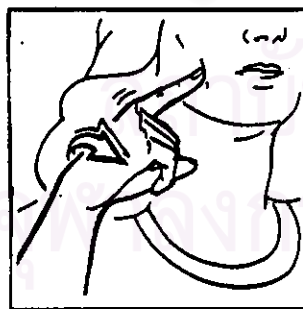
1. แบนมือยกขึ้นให้นิ้วมือชิดกัน /B/
2. ท่ามือคล้ายกับท่าสะกดนิ้วมือเป็นตัวอักษร a, s หรือ t /A/
3. ท่ามือให้เหลือแต่นิ้วชี้เหยียดออก /G/
4. ท่ามือโค้งคล้ายตัวอักษร c /C/
5. แบนมือกางนิ้วมือออกทั้ง 5 นิ้ว /5/
6. ท่ามือให้เหลือนิ้วชี้และนิ้วกลาง และนิ้วทั้งสองแยกกัน /V/
7. ท่ามือหลวมๆ ให้ปลายนิ้วทั้งสี่ชิดกัน สัมผัสที่หัวแม่มือ /O/
8. งอนิ้วชี้มาจรดนิ้วหัวแม่มือ สามนิ้วที่เหลือเหยียดออก /F/
9. ท่ามือให้เหลือนิ้วชี้เดียว งอนิ้วชี้เป็นรูปคล้ายตะขอ /X/
10. ท่ามือให้เหลือแต่นิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดออก /H/
11. ท่ามือให้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ตั้งฉากกัน /L/
12. ท่ามือให้เหลือแต่นิ้วหัวแม่มือและนิ้วก้อย คล้ายเขาควาง /Y/
13. กางนิ้วนิ้วทั้ง 5 ออก บางครั้งอาจงอนิ้วลง หรือสัมผัสกับปลายนิ้วหัวแม่มือ /๖/
14. ท่าท่าคล้าย G แต่ให้นิ้วหัวแม่มือแตะระหว่างกลางนิ้วกลาง /K/
15. ท่ามือให้เหลือแต่นิ้วก้อยชูขึ้น //
16. ท่ามือให้เหลือแต่นิ้วชี้และนิ้วกลาง แล้วให้นิ้วกลางไขว้กับนิ้วชี้ /R/
17. ท่ามือให้เหลือนิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนาง ให้นิ้วทั้งสามแยกกัน /W/
18. ท่ามือให้หัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลางเหยียดออก คล้ายเลข 3 /3/
19. งอนิ้วมือทั้งสี่มาจรดหัวแม่มือคล้ายอุ้งเท้าเหยี่ยว /E/

/B/	/A/	/G/	/C/	/S/	/V/	
 [B]	 [A]	 [G]	 [C]	 [S]	 [V]	
/O/	/F/	/X/	/H/	/L/	/Y/	
 [O]	 [F]	 [X]	 [H]	 [L]	 [Y]	
/8/	/K/	/I/	/R/	/W/	/3/	/E/
 [8]	 [K]	 [I]	 [R]	 [W]	 [3]	 [E]

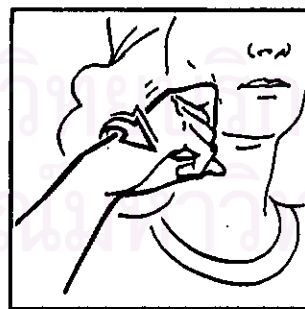
ภาพที่ 6 : องค์ประกอบท่ามือและสัญลักษณ์ dez ของสโตก

(Klima and Bellugi, 1979: 42)

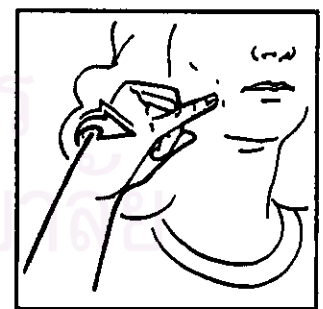
เมื่อสัญญาณหนึ่งมีองค์ประกอบท่ามือต่างกับอีกสัญญาณหนึ่งเพียงองค์ประกอบเดียว สัญญาณนั้นๆ ก็จะมีควมหมายต่างกัน ตัวอย่างสัญญาณในภาษามืออเมริกันที่มีองค์ประกอบท่ามือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว แต่มีองค์ประกอบทางรูปอื่นๆ เหมือนกัน ได้แก่

CANDY

APPLE

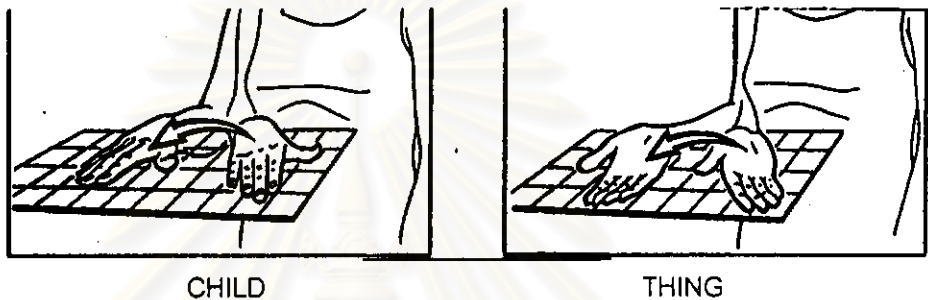
JEALOUS

ภาพที่ 7 : สัญญาณที่มีองค์ประกอบท่ามือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

(Klima and Bellugi, 1979: 42)

2.1.2 องค์ประกอบทิศทางมือ (hand orientation)

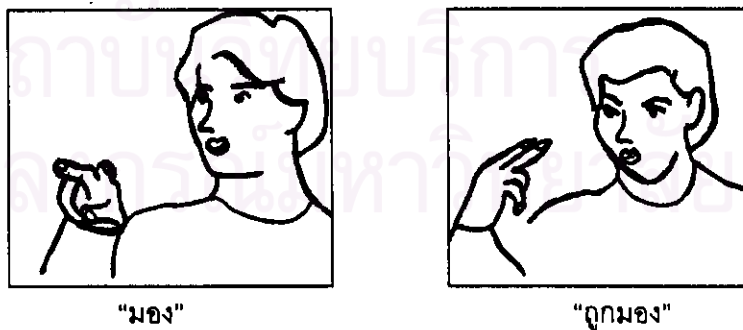
องค์ประกอบทิศทางมือ (hand orientation) หมายถึงการหันส่วนใดส่วนหนึ่งของมือ โดยกำหนดจากฝ่ามือ สันมือ ปลายนิ้ว ฯลฯ ให้สัมพันธ์กับลำตัวของผู้ทำสัญญาณในลักษณะต่างๆ ทิศทางมือแบ่งคร่าวๆ ได้เป็นฝ่ามือหงาย (palm up) และฝ่ามือคว่ำ (palm down) องค์ประกอบทิศทางมือจะเห็นได้ชัดเจนในกรณีที่สัญญาณ 2 ตัวมีทิศทางมือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว ตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 8 : สัญญาณที่มีองค์ประกอบทิศทางมือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

(Klima and Bellugi, 1979: 48)

สัญญาณที่มีท่ามือเหมือนกันแต่มีทิศทางมือต่างกัน มักมีความหมายเกี่ยวกับทิศทางต่างกันเพียงประการเดียวก็ได้ ตัวอย่างเช่น “มอง” และ “ถูกมอง” มีท่ามือ *V/* ทางนิ้วชี้และนิ้วกลางข้างขวาเหมือนกัน เมื่อหันปลายนิ้วหันออกจากตัวผู้ทำสัญญาณ สัญญาณนั้นหมายถึงผู้ทำสัญญาณเป็นผู้มอง ท่ามือเดียวกันนี้เมื่อหันปลายนิ้วเข้าหาตัวผู้ทำสัญญาณ สัญญาณนั้นหมายถึงผู้ทำสัญญาณเป็นผู้ถูกมอง เป็นต้น

ภาพที่ 9 : สัญญาณที่มีองค์ประกอบทิศทางมือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

(ปทานุกรมภาษามือไทย, 2533)

ทิศทางมือเป็นองค์ประกอบกับทิศทางของการเคลื่อนไหวมือ (directions of hand movements) ตัวอย่างเช่นสัญญาณ "อ่าน" ทำมือ /V/ กางนิ้วชี้และนิ้วกลางของมือข้างขวา ปลายนิ้วหันออกจากตัวผู้ทำสัญญาณ (ทิศทางมือ) จากนั้นเคลื่อนไหวลง (ทิศทางของการเคลื่อนไหว) ส่วนมือข้างซ้ายในท่ามือ /B/ แบนหงายฝ่ามือเข้าหาตัว

“อ่าน”

ภาพที่ 10 : สัญญาณแสดงทิศทางมือและทิศทางของการเคลื่อนไหว
(ปทานุกรมภาษามือไทย, 2533)

ทิศทางมือมีความสัมพันธ์กับท่ามือแต่ละท่า ทำให้รู้ว่าด้านไหนของมือที่หันออกและหันไปสู่ทิศทางใด ท่ามือทุกท่ามือต้องมีทิศทางมือ แต่อาจไม่มีทิศทางของการเคลื่อนไหว หากผู้ทำสัญญาณไม่เคลื่อนไหวมือ ทิศทางมือจัดเป็นท่ามือประเภทหนึ่ง ส่วนทิศทางของการเคลื่อนไหวจัดเป็นการเคลื่อนไหวประเภทหนึ่ง

2.1.3 องค์ประกอบตำแหน่งมือ (hand locations)

องค์ประกอบตำแหน่งมือ (hand locations) หมายถึง ตำแหน่งต่างๆ โดยกำหนดจากส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ใบหน้า ลำตัว หรือมืออีกข้างหนึ่งที่ใช้ประกอบ หรือเป็นบริเวณที่เกิดสัญญาณ ต่อไปนี้คือ ตำแหน่งมือ 12 ตำแหน่ง พร้อมสัญลักษณ์ (tab) ที่สโตกีกำหนดขึ้น

- 2.1.3.1 บริเวณหน้าอกหรือลำตัวด้านหน้า / $\emptyset$ /
- 2.1.3.2 ใบหน้ารวมถึงศีรษะ / $\odot$ /
- 2.1.3.3 หน้าส่วนบน ตั้งแต่เหนือคิ้วขึ้นไป / $\cap$ /
- 2.1.3.4 หน้าส่วนกลาง ตาและจมูก / Δ /

- 2.1.3.5 หน้าส่วนล่าง ต่ำจากจมูกลงมา /u/
- 2.1.3.6 ด้านข้างของใบหน้า ได้แก่ แก้ม ขมับ และหู /3/
- 2.1.3.7 ลำคอ /tt/
- 2.1.3.8 ส่วนของลำตัว ตั้งแต่ไหล่ถึงเอว /[ɔ]/
- 2.1.3.9 แขนส่วนบน จากข้อศอกถึงหัวไหล่ /v/
- 2.1.3.10 งอข้อศอกตั้งมือขึ้น /✓/
- 2.1.3.11 ปลายฝ่ามือขึ้นหรือข้อมือหงาย /a/
- 2.1.3.12 คอฝ่ามือลงหรือข้อมือคว่ำ /o/

ภาพที่ 11 : ภาพแสดงตำแหน่งมือและสัญลักษณ์ tab ของสโตกกี

(Klima and Bellugi, 1979: 52)

SUMMER

UGLY

DRY

ภาพที่ 12 : สัญลักษณ์ที่มีตำแหน่งมือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

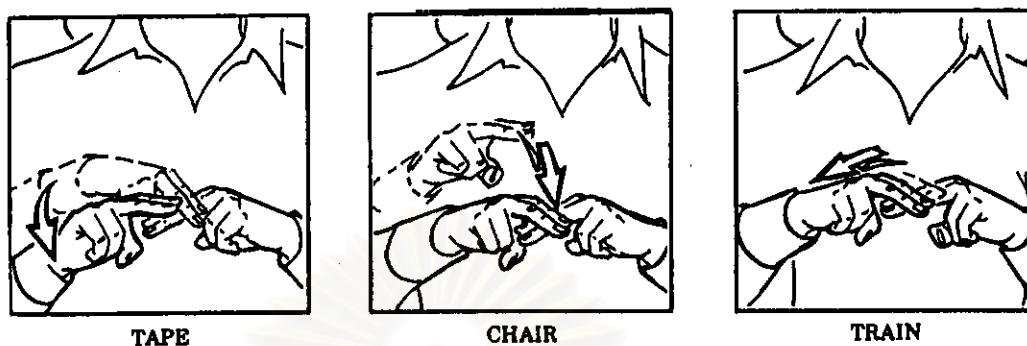
(Klima and Bellugi, 1979: 42)

2.1.4 องค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือ (hand movements)

องค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือ (hand movements) หมายถึงการเคลื่อนไหวมือ ซึ่งมีท่ามือและทิศทางมือต่างๆ ไปในทิศทางที่สัมพันธ์กับลำตัวของผู้ทำสัญญาณ ทิศทางการเคลื่อนไหวมือกำหนดได้จากตำแหน่งลำตัวของผู้ทำสัญญาณเช่นเดียวกับทิศทางมือ นักวิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือประเภทต่างๆ อาทิเช่น อากาของการเคลื่อนไหวมือ จำนวนครั้งของการเคลื่อนไหวมือ และลำดับของการเคลื่อนไหวมือ ฯลฯ ต่อไปนี้คือลักษณะการเคลื่อนไหวมือ 24 ลักษณะ พร้อมสัญลักษณ์ (sig) ที่สโตกกำหนดขึ้น

2.1.4.1 เคลื่อนขึ้น / ^ /	2.1.4.13 งอข้อมือ / ∩ /
2.1.4.2 เคลื่อนลง / v /	2.1.4.14 เปิดหรือกางนิ้วมือออก / □ /
2.1.4.3 เคลื่อนขึ้นๆ ลงๆ / w /	2.1.4.15 ปิดหรือรวมนิ้วมือเข้า / # /
2.1.4.4 เคลื่อนไปทางขวา / > /	2.1.4.16 กระดิกนิ้วมือ / ๑ /
2.1.4.5 เคลื่อนไปทางซ้าย / < /	2.1.4.17 หมุนมือ / ⊙ /
2.1.4.6 เคลื่อนจากซ้ายไปขวาหรือกลับกัน / Z /	2.1.4.18 เคลื่อนเข้าหากันแต่ไม่สัมผัสกัน / ∪ ∩ /
2.1.4.7 เคลื่อนเข้าหาตัว / T /	2.1.4.19 แตะ บรรจบ หรือสัมผัสกัน / X /
2.1.4.8 เคลื่อนออกจากตัว / ⊥ /	2.1.4.20 นิ้วมือเกี่ยวกัน / ∞ /
2.1.4.9 เคลื่อนเข้าหาตัวแล้วออกไป / I /	2.1.4.21 มือหรือนิ้วตัดขวางกัน / † /
2.1.4.10 หมายมือ / a /	2.1.4.22 นิ้วหรือมือเข้าไปอยู่ในอีกมือหนึ่ง / ⊙ /
2.1.4.11 คว่ำมือ / ∅ /	2.1.4.23 แยกจากกัน / ± /
2.1.4.12 หมุนข้อมือ / P /	2.1.4.24 ท่ามือเดียวกันแต่สลับมือทำ / ๑๑ /

จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวมือแบบต่างๆ สามารถจำแนกเป็นกลุ่มตามทิศทางการเคลื่อนไหวมือได้ เช่น แบ่งเป็นการเคลื่อนไหวมือในแนวตั้ง การเคลื่อนไหวมือในแนวนอน การเคลื่อนไหวออกจากจุดศูนย์กลาง การเคลื่อนไหวให้เกิดจุดสัมผัส เป็นต้น การจัดแบ่งองค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือซึ่งใช้ทิศทางการเคลื่อนไหวมือ และทิศทางมือมาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกตามแบบสโตกนี้ทำให้เกิดความสับสนและซ้ำซ้อน ต่อไปนี้คือตัวอย่างสัญญาณที่มีองค์ประกอบการเคลื่อนไหวมือต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

ภาพที่ 13 : สัญญาณที่มีการเคลื่อนไหวต่างกันเพียงองค์ประกอบเดียว

(Klima and Bellugi, 1979:42)

2.1.5 องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ (non-manual signals)

องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ หมายถึง องค์ประกอบที่มีบทบาทในการทำสัญญาณ นอกเหนือไปจากนิ้วมือ และฝ่ามือ ของผู้ทำสัญญาณ องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือที่ใช้มากคือสีหน้า (facial expression) หมายถึงการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ เช่น คิ้ว ตา จมูก ปาก และคิระะ ไหล่ หรือลำตัวของผู้ทำสัญญาณ องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ การเคลื่อนไหวคิระะ และการขยับริมฝีปากให้เป็นรูปร่างๆ คล้ายการพูดหรือสะกดตัวอักษร การเคลื่อนไหวคิระะและริมฝีปากมักปรากฏร่วมกันและถูกใช้มากที่สุด

องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือมักปรากฏร่วมกับองค์ประกอบทางรูปอื่นๆ โดยเฉพาะในสัญญาณกริยาหรือสัญญาณคุณศัพท์ แต่มักไม่ปรากฏในสัญญาณนาม องค์ประกอบที่ไม่ใช้มือจึงถูกจัดเป็นองค์ประกอบรอง เรียกว่าองค์ประกอบวิเศษณ์ที่ไม่ใช้มือ (non-manual adverbs) เทียบได้กับวรรณยุกต์ หรือน้ำเสียง ฯลฯ ที่ต้องเกิดร่วมกับพยัญชนะและสระในภาษาพูด

เบรนแนน (Brennan, 1992) กล่าวถึงองค์ประกอบปากที่ทำหน้าที่ขยายกริยา (Oral adverb) ในภาษามืออเมริกันและภาษามือสวีเดน ตัวอย่างเช่นผู้ทำสัญญาณยื่นริมฝีปาก ไปพร้อมๆ กันขณะทำสัญญาณกริยาแสดงอาการ (action verb) เป็นการแสดงความหมายว่ากริยานั้นๆ ทำได้โดยสะดวกหรือไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ตรงข้ามกับความหมายที่ได้จากการแหม้มหรือเกร็งริมฝีปาก หมายถึงกริยานั้นๆ ทำได้ด้วยความยากลำบาก การขยับริมฝีปากหรือการโยกลำตัว อาจมีจังหวะสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวในสัญญาณ การโยกลำตัวไปมาประกอบขณะทำสัญญาณกริยาหนึ่งๆ ซ้ำหลายๆ ครั้ง ความหมายว่าทำกริยาดังกล่าวมากจนเกินไป จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือเป็นองค์ประกอบความหมายที่มักปรากฏในสัญญาณกริยา สำหรับหน้าที่อื่นๆ ขององค์ประกอบที่ไม่ใช้มือที่พบบ่อยเช่นกันเมื่อปรากฏร่วมกับสัญญาณมือ ได้แก่ หน้าที่แสดงไวยากรณ์ อาทิเช่น การ

แสดงองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือโดยเฉพาะการแสดงสีหน้า โดยการเลิกคิ้ว สันติริษะ ฯลฯ เพื่อแสดงคำถาม ปฏิเสธ ยืนยัน หรือแสดงหัวข้อ (topicalization) เป็นต้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือแบบต่างๆ ในภาษามือออสเตรเลีย (Schembri, 1996, p.32)

ติริษะ สัน	หรือ	ตุน
ผกก	มองลง	กั๊ด
หันไปทางซ้าย	มองขึ้น	สูด
หันไปทางขวา	มองซ้าย	เป่า
เอียงซ้าย	มองขวา	แก้ม ปอง
เอียงขวา	จมูก ย่น	แพ็บ
เอียงไปหน้า	ปาก เปิด	ไหล่ ยก
เอียงไปหลัง	ปิด	ยก
เคลื่อนไปหน้า	แลบลิ้น	เคลื่อนไปข้างหน้า
เคลื่อนถอยหลัง	ย่น	เคลื่อนไปข้างหลัง
เคลื่อนไปข้างๆ	ห่อ	เคลื่อนไปทางซ้าย
คิ้ว เลิกขึ้น	สัน	เคลื่อนไปทางขวา
เลิกลง	เกร็ง	ลำตัว โยกไปข้างหน้า
ตา กระพริบ	เบ้	โยกไปข้างหลัง
ปิด	เม้ม	หันซ้าย
เปิด	ยิ้ม	หันขวา
เปิดกว้าง (เบ็ง)	เบะ	

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทางรูปของสัญญาณในภาษามือจำแนกเป็นองค์ประกอบประเภทต่างๆ ได้ 5 ประเภท ในแต่ละประเภทมีสมาชิก ซึ่งมีบทบาทต่างกันในการสร้างสัญญาณ เช่น ในจำนวนท่ามือทั้งหมด 19 ท่ามือ ท่ามือที่ใช้มากที่สุดในภาษามืออเมริกันมีเพียง 6 ท่ามือ คือ ท่ามือ /B/, /A/, /G/, /C/, /S/ และ /O/ (คลีมาและเบลลูจิ, 1979) หรือในจำนวนองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือต่างๆ องค์ประกอบปากและติริษะเป็นองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือที่มีบทบาทมากที่สุด (Schembri, 1996) เป็นต้น

2.3 คำนามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน

คำบางคำในภาษาพูดไม่มีรูปแสดงประเภทของคำว่าเป็นคำนาม คำกริยา หรือคำคุณศัพท์ ฯลฯ เราจะทราบหมวดคำนั้นได้เมื่อนำคำนั้นไปใช้ในประโยคเท่านั้น ตัวอย่างเช่น HAND เมื่อเป็นคำนามหมายถึง มือ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึง ยื่น หรือส่งด้วยมือ คำนามกับคำกริยานี้นอกจากจะมีรูปภาษาาร่วมกันแล้ว ยังมีความหมายสัมพันธ์กันด้วย คำนามกับกริยาในภาษามือก็เช่นกัน ความเป็นคู่สัญญา หมายถึงการมีรูปและความหมายสัมพันธ์กัน คู่สัญญานามกับกริยาเหล่านี้มีรูปสัญญานคล้ายคลึง และมีความหมายสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดความสับสนว่าสัญญานที่มองเห็นนั้น เป็นสัญญานนามหรือสัญญานกริยา ก่อนที่จะมีงานวิจัยที่ศึกษารูปสัญญานคู่ นามกับกริยา ซึ่งพบว่ามืออยู่ในภาษามือของหลายๆ ชาติ คนทั่วไปจึงเกิดความเข้าใจว่าสัญญานในภาษามือไม่มี การจัดแบ่งหมวด เหมือนการแบ่งหมวดคำในภาษาพูด

2.3.1 รูปของคู่ นามกับกริยา

งานวิจัยคู่ นามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน (ASL) โดยซูพัลลาและนิวพอร์ต (Supalla and Newport, 1978) เป็นหลักฐานชิ้นแรกที่ยืนยันว่าสัญญานในภาษามือแบ่งได้เป็นหมวดต่างๆ งานวิจัยดังกล่าวมุ่ง ศึกษาองค์ประกอบทางรูปที่แตกต่างกันในสัญญานนามกับกริยาที่เป็นคู่กัน โดยศึกษาสัญญานแสดงสิ่งที่เป็น รูปธรรม (concrete nouns) กับสัญญานกริยาที่เป็นคู่กัน สัญานกริยาจำแนกเป็นกริยากินเวลา (durative verb) และกริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด (punctual verb) รวมเป็นคู่ นามกับกริยา 100 คู่สัญญาน

ผลการศึกษาพบว่าคู่ นามกับกริยามีองค์ประกอบเคลื่อนไหวมือแตกต่างกัน โดยในการศึกษาของค์ ประกอบการเคลื่อนไหวมือ ซูพัลลาและนิวพอร์ตได้จำแนกองค์ประกอบเคลื่อนไหวมือออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ อาการเคลื่อนไหวมือ ทิศทางการเคลื่อนไหวมือ และจำนวนครั้งของการเคลื่อนไหวมือ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบเคลื่อนไหวมือ		
อาการ	จำนวนครั้ง	ทิศทาง
แบบยั้ง	ทำซ้ำ	ทิศทางเดียว
แบบต่อเนื่อง	ไม่ทำซ้ำ	สองทิศทาง
คงท่ามือ		

2.3.1.1 อาการของการเคลื่อนไหวมือ

ก. อาการเคลื่อนไหวมือแบบขัง (restrained manner) หมายถึงอาการเคลื่อนไหวมือที่ไม่ผ่อนคลาย เกิดจากการจำกัดระยะเวลาการเคลื่อนไหวให้เล็ก สั้นหรือแคบ ติดขัด รวดเร็ว โดยเคลื่อนไหวข้อมือหรือข้อศอกอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น และมักเคลื่อนไหวมือกลับมายังจุดเริ่มต้นอย่างรวดเร็วด้วย

ข. อาการเคลื่อนไหวมือต่อเนื่อง (continuous manner) หมายถึงอาการเคลื่อนไหวมือที่เป็นไปอย่างลื่นไหลและผ่อนคลาย โดยไม่มีลักษณะติดขัด โดยเฉพาะบริเวณข้อมือและข้อศอกมีการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ทำให้ระยะของอาการเคลื่อนไหวชนิดนี้ กินเนื้อที่มากกว่าอาการเคลื่อนไหวชนิดอื่น

ค. อาการคงท่ามือ (hold manner) เป็นอาการเคลื่อนไหวมือ ซึ่งเริ่มขึ้นด้วยอาการเคลื่อนไหวมือต่อเนื่อง แต่อาการเคลื่อนไหวมือในตอนท้ายจะลงอย่างฉับพลันทันที มักมีการคงท่ามือและแขนไว้เป็นเวลาด้านๆ อาการคงท่ามือมักพบในสัญญาณที่มือข้างที่เคลื่อนไหว (active hand) เคลื่อนไปสัมผัสกับมือข้างที่เป็นฐาน (base hand) แต่ช่วงที่มีการสัมผัสนั้นไม่จำเป็นต้องมีการคงท่ามือไว้เสมอไป

2.3.1.2 ทิศทางของการเคลื่อนไหวมือ

ก. การเคลื่อนไหวมือทิศทางเดียว หมายถึงการเคลื่อนไหวมือไปในทิศทางเดียว เช่น การเคลื่อนไหวมือขึ้น หรือเคลื่อนไหวมือลง การเคลื่อนไหวมือประเภทนี้อาจเกิดขึ้นในสัญญาณที่มีการทำซ้ำ แต่จะมีการเคลื่อนไหวมือหลัก (primary movement) เพียงทิศทางเดียวเท่านั้น การเคลื่อนไหวมือในทิศทางตรงข้ามกับการเคลื่อนไหวมือหลัก เป็นเพียงการเคลื่อนไหวมือเพื่อกลับไปสู่จุดเริ่มต้น โดยเฉพาะในระหว่างที่มีการทำสัญญาณซ้ำ

ข. การเคลื่อนไหวมือสองทิศทาง หมายถึงการเคลื่อนไหวมือไปในสองทิศทางคือไปและกลับ โดยทั้งการเคลื่อนไหวมือไปและกลับจัดเป็นการเคลื่อนไหวมือหลัก การเคลื่อนไหวมือแบบนี้ รวมถึงการเคลื่อนไหวมือข้างหนึ่งไปในทิศทางสลับกับการเคลื่อนไหวมืออีกข้างหนึ่งด้วย

2.3.1.3 จำนวนครั้งของการเคลื่อนไหวมือ

การเคลื่อนไหวมือซ้ำ หมายถึงการเคลื่อนไหวมือในทิศทางเดียวกันมากกว่า 1 ครั้ง การเคลื่อนไหวมือในสัญญาณ 2 ทิศทาง ซึ่งจำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวมือไปทิศทางไปและกลับ ไม่ถือเป็นการเคลื่อนไหวมือซ้ำ แต่เป็นการเคลื่อนไหวมือ 2 ครั้ง เนื่องจากเป็นการเคลื่อนไหวมือในทิศทางต่างกัน ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่าการทำงานสัญญาณซ้ำหรือไม่ทำงานสัญญาณซ้ำ แทนการใช้คำว่าการเคลื่อนไหวมือซ้ำ การทำงานสัญญาณซ้ำ (reduplication) นิยามโดยคลีมาและเบลลูจ (1979) ดังนี้

"...any kind of copying of the root form within a sign boundary, including repetition in the spoken language sense and copying, where the non-dominant hand takes on a dominant role in articulating the sign movement."

จะเห็นได้ว่าการทำสัญญาณซ้ำอาจเกิดจากการเคลื่อนมือซ้ำในสัญญาณหนึ่ง ณ ตำแหน่งมือนั้นๆ โดยไม่ต้องเริ่มเคลื่อนมือใหม่ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น สัญญาณ WAIT ทำมือแบฝ่าคว่ำ ปลายนิ้วชี้ไปทางซ้าย เคลื่อนมือลงให้นิ้วโป้งสัมผัสข้างลำตัว 2 ครั้ง การทำสัญญาณซ้ำนี้ทำโดยการเคลื่อนมือซ้ำเฉพาะส่วนเคลื่อนมือเข้าหาลำตัว ไม่ซ้ำโดยเริ่มจากยกมือขึ้น ณ ตำแหน่งของสัญญาณ (เบิร์กแมน, 1983)

การเคลื่อนมือซ้ำในกรณีของสัญญาณที่ใช้มือสองข้างประกบกัน ผู้ทำสัญญาณอาจเคลื่อนมือเพียงข้างเดียว ทำให้มืออีกข้างหนึ่ง ซึ่งมักไม่มีการเคลื่อนไหวกลายเป็นฐานของมือข้างที่มีการเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่น "ตาชั่ง" ทำโดยใช้มือซ้ายแผ่หงายฝ่ามือขึ้น (แทนจานตาชั่ง) มือขวากางนิ้วชี้ (แทนเข็มตาชั่ง) เมื่อมีการทำสัญญาณซ้ำ ผู้ทำสัญญาณไม่ได้เคลื่อนมือทั้งสองข้าง แต่เคลื่อนมือข้างขวาเท่านั้น ดังนั้นมือข้างที่ไม่เด่น คือมือซ้ายซึ่งไม่มีการเคลื่อนไหวมีบทบาทเป็นฐานของมือข้างขวา ซึ่งมีการเคลื่อนไหว

ตัวอย่างการวิเคราะห์องค์ประกอบการเคลื่อนมือในคู่นามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน

การเคลื่อนมือ	อาการ	จำนวน	ทิศทาง
คู่นามกับกริยา			
SIT	คงท่ามือ	1	1
CHAIR	ยั้ง	2	

สุทิลลาและนิวพอร์ด (1978) พบว่าคู่นามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน มีอาการและจำนวนครั้งของการเคลื่อนมือต่างกัน แต่มีทิศทางการเคลื่อนมือเหมือนกันทุกคู่ ทั้งนี้พบว่าสัญญาณนามมักมีอาการเคลื่อนมือแบบยั้ง และมีการเคลื่อนมือซ้ำ อาการเคลื่อนมือแบบยั้งทำให้ภาพสัญญาณนามมีขนาดเล็ก สั้น และกระตุกกว่าภาพสัญญาณกริยาที่เป็นคู่กัน ในขณะที่สัญญาณกริยามีอาการเคลื่อนมือแบบยั้งน้อยมาก แต่มักมีอาการเคลื่อนมือต่อเนื่องหรืออาการคงท่ามือ ภาพสัญญาณกริยาจึงมักจะมีขนาดใหญ่ และไหลลื่นกว่าภาพสัญญาณนามที่เป็นคู่กัน สุทิลลาและนิวพอร์ด (1978) สรุปว่าสัญญาณกริยากับสัญญาณนามที่เป็นคู่กัน มีรูปสัญญาณต่างกันดังนี้

- (ก) สัญญาณกริยามีอาการเคลื่อนไหวต่อเนื่อง เมื่อไม่คงท่ามือไว้
หรือมีอาการเคลื่อนไหวแบบคงท่ามือเมื่อคงท่ามือไว้
- (ข) สัญญาณนามมีอาการเคลื่อนไหวแบบยั้ง
- (ค) สัญญาณนามและสัญญาณกริยากินเวลา มีการทำสัญญาณซ้ำ

สรุปได้ว่าองค์ประกอบทางรูปที่เหมือนกันในคูนามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบท่ามือ องค์ประกอบทิศทางมือ และองค์ประกอบตำแหน่งมือ รวมทั้งทิศทางการเคลื่อนไหวเหมือนกัน สุกัลลาและนิวพอร์ด (1978) ไม่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ พวกเขาบอกว่าองค์ประกอบการเคลื่อนไหวเพียงองค์ประกอบเดียวก็เพียงพอที่จะใช้แยกรูปคูนามกับกริยาได้ และพวกเขาไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางความของคูนามกับกริยาด้วย

เบเกอร์และโคกลี (Baker & Cokely, 1980) กล่าวว่าสัญญาณกริยาอาจไม่มีสัญญาณนามคู่ และสัญญาณนามก็อาจไม่มีสัญญาณกริยาคู่ สัญญาณนามกับกริยาที่มีรูปร่วมกันอาจไม่มีความหมายสัมพันธ์กันในทางกลับกัน สัญญาณนามกับกริยาที่มีความหมายสัมพันธ์กันก็อาจไม่มีรูปร่วมกัน ดังนั้นสัญญาณเหล่านี้จึงไม่เป็นคูนามกับกริยา พวกเขาสรุปว่าสัญญาณนามกับกริยาที่มีความหมายสัมพันธ์กัน มีวิธีการสร้างรูปสัญญาณ 3 วิธี ได้แก่

- (1) วิธีผันรูป (derivational process) ได้แก่การสร้างรูปภาษาใหม่ โดยอาศัยกฎบางประการทำให้รูปภาษาเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น "ปิ่น" ได้จากการผันรูปกริยา "อิงปิ่น" โดยการเปลี่ยนแปลงอาการเคลื่อนไหวในสัญญาณกริยาและทำสัญญาณซ้ำ เป็นต้น
- (2) วิธีเติมรูปแสดงผู้กระทำ (agentive suffix) ได้แก่การเติมรูปสัญญาณ "ผู้กระทำกริยา" เช่น สัญญาณนาม "คนเสิร์ฟอาหาร" เป็นผลจากการเติมรูปแสดงผู้กระทำไว้หน้ากริยา "เสิร์ฟ"
- (3) วิธีสร้างสัญญาณนามกับกริยาโดยไม่มีรูปร่วมกัน แต่มีความหมายสัมพันธ์กัน เช่นสัญญาณกริยา "ตกปลา" กับสัญญาณนาม "ปลา", เป็นต้น

วิธีการสร้างรูปสัญญาณนามกับกริยาที่มีความหมายสัมพันธ์กันวิธีที่ (1) การผันรูป และวิธีที่ (2) การเติมรูปแสดงผู้กระทำ ทำให้ได้คู่สัญญาณที่มีรูปร่วมกัน แต่วิธีการเติมรูปแสดงผู้กระทำไม่ได้ทำให้โครงสร้างของสัญญาณนามนั้นซับซ้อนกว่าโครงสร้างของสัญญาณกริยา โครงสร้างสัญญาณแสดงให้เห็นได้ว่าสัญญาณใดเป็นสัญญาณนาม สัญญาณใดเป็นสัญญาณกริยา

2.3.2 การผันรูปคู่นามกับกริยา

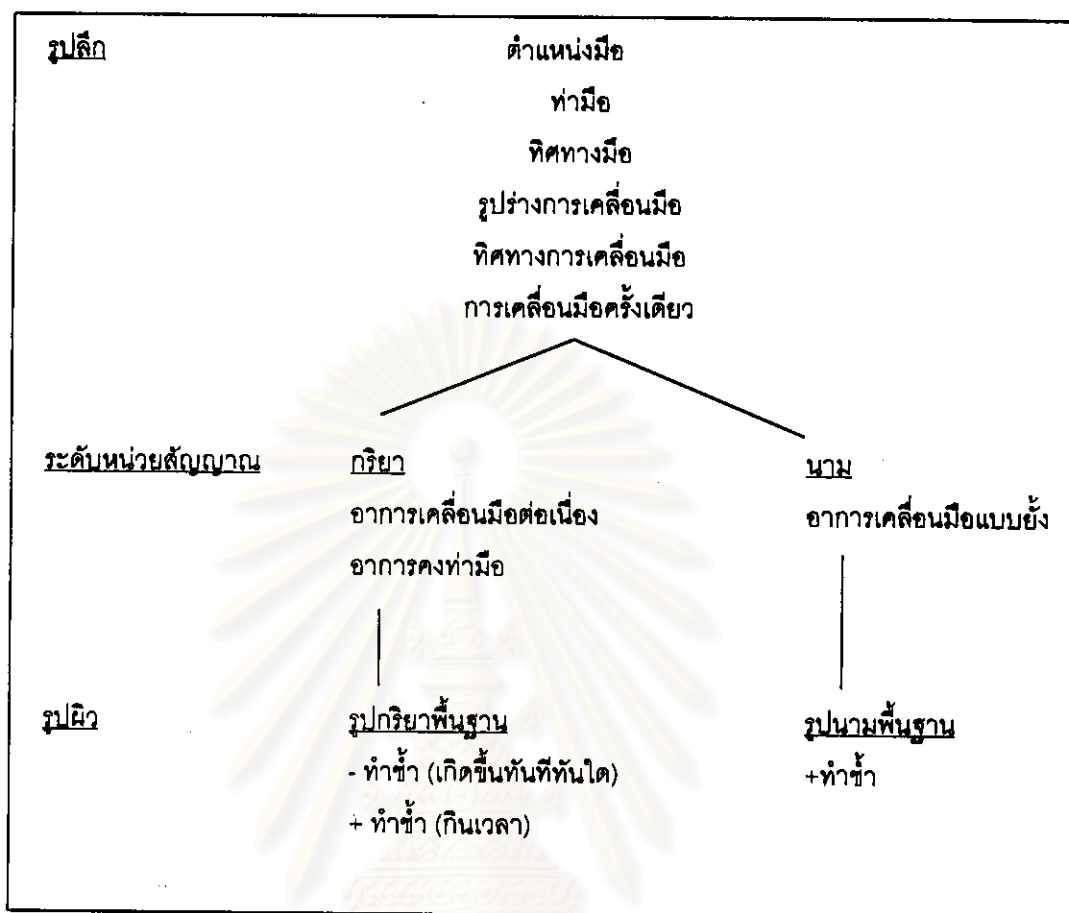
การผันรูป (derivational process) ในภาษามือมีหลักการเหมือนกับการผันรูปคำในภาษาพูด นั่นคือ การสร้างรูปภาษาขึ้นใหม่ โดยอาศัยกฎบางประการเพื่อให้รูปภาษาเดิมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้กลวิธีการผันรูปมักทำโดยการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ หรือคุณสมบัติบางอย่างขององค์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่นการเพิ่มหรือผ่นน้ำหนักมือ การเพิ่มหรือลดขนาดของสัญญาณ หรือปรับจังหวะการเคลื่อนไหวของมือ คลิมาและเบลลูจิ (1979) นิยามการผันรูปในภาษามือ ดังนี้

การผันรูป (derivation) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปร่างศัพท์ (lexical roots) โดยมีกฎเกณฑ์บางอย่าง เพื่อสร้างรูปศัพท์ใหม่ที่สัมพันธ์กับรูปร่างศัพท์เดิม รูปศัพท์ใหม่อาจมีหมวดศัพท์ (lexical categories) หรือลักษณะทางวากยสัมพันธ์ (syntactic features) แตกต่างไปจากรูปศัพท์เดิม

สุพัลลาและนิวพอร์ต (1978) กล่าวถึงวิธีการผันรูปคู่นามกับกริยาในภาษามืออเมริกันไว้หลายแบบ ซึ่งทุกแบบต้องใช้กฎ 2 ข้อ คือกฎยังอาการเคลื่อนไหว และกฎทำสัญญาณซ้ำ พวกเขาเสนอว่าการผันรูปสัญญาณกริยา มีความสัมพันธ์กับความหมายของกริยานั้นๆ คือสัญญาณกริยาเกิดขึ้นทันทีทันใดใช้กฎผันรูป 2 ข้อ ส่วนกริยากินเวลาใช้กฎผันรูปข้อเดียว กริยาในงานวิจัยดังกล่าวแบ่งเป็น

1. กริยากินเวลา (durative verb) หมายถึงกริยาที่แสดงกิจกรรม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ กริยาเหล่านี้มีการทำสัญญาณซ้ำ ตัวอย่างเช่น กวาดบ้าน, ซักจักรยาน, ตอกตะปู, ริดผ้า เป็นต้น ฯลฯ
2. กริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด (punctual verb) หมายถึงกริยาที่แสดงกิจกรรม ซึ่งใช้เวลาสั้นๆ ในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ ตัวอย่างเช่น กางร่ม, จุดไม้ขีดไฟ, นั่ง, กัดเข็มกลัด, บีบยาสีฟัน ฯลฯ

สุพัลลาและนิวพอร์ต (1978) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างคู่นามกับกริยาไว้หลายวิธี แต่ได้เสนอว่าวิธีการผันจากรูปสักร่วมกัน (Mutual underlying form) เป็นวิธีที่มีความเป็นไปได้สูงสุด เนื่องจากวิธีนี้จะทำให้ได้รูปนามและรูปกริยาพื้นฐาน เพื่อใช้ในการผันรูปนามหรือกริยาในความหมายอื่น ๆ ต่อไป การผันรูปวิธีนี้เกิดขึ้นในระดับที่เรียกว่า "sign unit" สัญญาณนามและสัญญาณกริยามีอาการและจำนวนครั้งของการทำสัญญาณต่างกัน รูปสัญญาณกริยามีอาการเคลื่อนไหวแบบไม่ยั้ง [-ยั้ง] และมีการทำซ้ำ [+ซ้ำ] หรือไม่ทำซ้ำ [-ซ้ำ] ขึ้นอยู่กับความหมายของกริยานั้นๆ ส่วนรูปสัญญาณนามมีอาการเคลื่อนไหวแบบยั้ง [+ยั้ง] และทำซ้ำ [+ยั้ง] แสดงด้วยแผนภูมิต่อไปนี้

ขั้นตอนการผันรูปเริ่มจากองค์ประกอบทางรูปร่วมกันของนามกับกริยา อันได้แก่ ตำแหน่งมือ (place of articulation) ท่ามือ (hand configuration) ทิศทางการเคลื่อนไหว (orientation) รูปร่างการเคลื่อนไหว (shape of movement) ทิศทางการเคลื่อนไหว (directionality) และการเคลื่อนไหวครั้งเดียว (single movement) ในรูปลึก จากนั้นสัญญาณนามและสัญญาณกริยาผ่านกฎแรกคือกฎอาการเคลื่อนไหว ในระดับกลางระหว่างรูปลึกและรูปผิว ซึ่งเรียกว่าระดับหน่วยสัญญาณ (sign unit) ดังนี้

กฎ 1:

- A. กฎอาการเคลื่อนไหวของกริยา: อาการเคลื่อนไหวแบบต่อเนื่อง เมื่อไม่มีการคงท่ามือ หรืออาการคงท่ามือเมื่อมีการคงท่ามือ
- B. กฎอาการเคลื่อนไหวของนาม: อาการเคลื่อนไหวแบบยัง

จากนั้นจึงใช้กฎทำสัญญาหน้าเพื่อเปลี่ยนหน่วยสัญญาหน้า ให้เป็นรูปผิว (surface form) ของสัญญาหน้านามหรือสัญญาหน้ากริยา ดังนี้

กฎ 2:

C. กฎการทำสัญญาหน้า :   ทำสัญญาหน้าเมื่อเป็นสัญญาหน้านาม หรือสัญญาหน้ากริยาเกินเวลา

สุพัลลา (1978) ได้เปลี่ยนมาเสนอวิธีการผันรูปกริยาเป็นนาม โดยกำหนดให้รูปสัญญาหน้ากริยาเป็นรูปแก่น (verb stem) ประกอบด้วยท่ามือ (handshape) การเคลื่อนไหวมือ (movement) และฐานมือ (base point) การผันรูปกริยาเป็นนามเกิดจากการผนวก (incorporate) หน่วยสัทอรรถ (morpheme) ทำให้สัญญาหน้ากริยากลายเป็นนาม หน่วยสัทอรรถที่เข้ามาผนวกได้แก่ อากการเคลื่อนไหวแบบยั้ง และการทำสัญญาหน้า ตัวอย่างเช่นสัญญาหน้านาม PLANE เป็นผลจากการเปลี่ยนอากการเคลื่อนไหวแบบต่อเนื่องในสัญญาหน้ากริยา FLY ให้กลายเป็นการเคลื่อนไหวแบบยั้งและทำสัญญาหน้า จะเห็นได้ว่าสุพัลลาและนิวพอร์ด (1978) และสุพัลลา (1978) เห็นว่าไม่ใช่วิธีการสร้างคูนามกับกริยาจะเป็นอย่างไร กฎที่เกี่ยวข้องยังคงได้แก่กฎ 2 ข้อคือกฎอากการและกฎจำนวนครั้งของการทำสัญญาหน้า และยกเว้นกฎทำสัญญาหน้าในกรณีที่เป็นสัญญาหน้ากริยาเกินเวลา

คิลมาและเบลลูจ (1979) กล่าวด้วยว่าการผันรูป (derivational process) และการเติมรูป (inflectional process) ในภาษามืออเมริกันยังไม่มีกฎเกณฑ์แบ่งแยกที่ชัดเจน สัญญาหน้าในภาษามืออเมริกันอาศัยการเปลี่ยนรูปสัญญาหน้าเพื่อแสดงความหมายต่างๆ เช่นแสดงเวลา (temporal aspect) การแจกจ่าย (distributional aspect) การเกิดซ้ำ (recurrence) น้ำหนัก (degree) และอากการ (manner) ฯลฯ พวกเขายกตัวอย่างการผันรูปที่น่าสนใจได้แก่ การผันรูปนามเป็นกริยาภาคแสดง (predicate) หรือเรียกว่า ascriptive derivational process คูนามกับกริยาที่ได้เป็นผลจากการผันรูปในทางตรงข้ามคือผันรูปนามให้เป็นกริยาภาคแสดง สัญญาหน้าที่ได้มีการเคลื่อนไหวครั้งเดียว เร็ว และรุนแรง ตัวอย่างเช่น CHINA-TO SEEM CHINESE, GIRL-EFFMINATE, BABY-TO ACT LIKE BABY, CHURCH-CHURCHY/ PIOUS เป็นต้น

เบิร์กแมน (Bergman, 1983) กล่าวว่าการทำสัญญาหน้าด้วยอากการเคลื่อนไหวเร็ว หรือซ้ำในสัญญาหน้ากริยา ไม่ว่าจะเกินเวลา หรือกริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด จะส่งผลต่อความหมายของสัญญาหน้ากริยา คือ

กริยาเกินเวลา ทำซ้ำด้วยอากการเคลื่อนไหวช้า หมายถึง "เป็นเวลานาน"

กริยาเกินเวลา ทำซ้ำด้วยอากการเคลื่อนไหวเร็ว หมายถึง "การเร่ง"

กริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด ทำซ้ำด้วยอากการเคลื่อนไหวช้า หมายถึง "ทำแล้วทำอีก"

กริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด ทำซ้ำด้วยอากการเคลื่อนไหวเร็ว หมายถึง "ทำเป็นนิสัย"

ตัวอย่างเช่นกริยากินเวลา "WALK" เมื่อทำสัญญานด้วยอาการเคลื่อนไหวมือซ้ำและทำสัญญานซ้ำ หมายความว่า "WALK FOR A LONG TIME" ส่วนกริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด "SPIT" เมื่อทำสัญญานด้วยอาการเคลื่อนไหวมือซ้ำและทำสัญญานซ้ำ หมายความว่า "SPIT AND SPIT AGAIN" จะเห็นได้ว่านอกจากการทำสัญญานซ้ำแล้ว อาการเคลื่อนไหวเร็วหรือช้ามีผลต่อความหมายของสัญญาน และในการสื่อความหมาย "FOR A LONG TIME" ผู้ทำสัญญานอาจใช้วิธีคงท่ามือไว้ยาวนานขึ้น (prolong) แทนการทำสัญญานซ้ำหลายๆ ครั้ง เช่น สัญญาณกริยาเติม "THINK" ทำโดยใช้นิ้วชี้บริเวณขมับและเคลื่อนไหวมือซ้ำ ผู้ทำสัญญานไม่ใช้วิธีการทำสัญญานซ้ำหลายๆ ครั้ง เมื่อต้องการสื่อความหมาย "THINK FOR A LONG TIME" แต่ใช้วิธีการทำสัญญานให้นานขึ้น พร้อมองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ ในกรณีนี้ทำโดยคงท่ามือไว้พร้อมกับโยกลำตัวไปมา

จะเห็นได้ว่าคู่นามกับกริยาเป็นผลจากกลวิธีการผันรูปสัญญาน แต่ประเด็นที่น่าอภิปรายต่อไป คือ สัญญาณนามหรือสัญญานกริยาเป็นรูปพื้นฐาน การเปลี่ยนวิธีการอธิบายจากการผันรูปลีกลมาเป็นการผันรูปกริยาเป็นนาม แสดงให้เห็นว่าการอธิบายวิธีการผันรูปคู่นามกับกริยายังต้องอาศัยงานวิจัยเพิ่มขึ้น และอีกประการหนึ่งจะเห็นได้ว่าสัทศาสตร์และนิพจน์ (1978) ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทขององค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ ผู้วิจัยเห็นว่าองค์ประกอบที่ไม่ใช้มือน่าจะมีบทบาทในการผันรูปคู่นามกับกริยา ผู้วิจัยจึงจะศึกษาขององค์ประกอบที่ไม่ใช้มือ และองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อหาเกณฑ์ในการแยกคู่นามกับกริยา และเสนอวิธีการผันรูปคู่นามกับกริยาในภาษามือไทยในตอนต่อไป

2.4 ความหมายและความสัมพันธ์ทางความหมายของนามกับกริยา

2.4.1 การจำแนกประเภทความหมายของนามกับกริยา

Lyon (1977) กล่าวว่าเราอาจแบ่งสถานการณ์ในโลกเป็นสถานการณ์ที่ไม่มีเคลื่อนไหว (static situation) และสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหว (dynamic situation) สถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นยังจำแนกได้โดยพิจารณาจากกริยาของสถานการณ์นั้นๆ คือแบ่งเป็นสถานการณ์เคลื่อนไหวที่ซึ่งกินเวลา หรือเรียกว่ากระบวนการ (processes) และสถานการณ์เคลื่อนไหวที่ซึ่งเกิดขึ้นทันทีทันใด หรือเรียกว่าเหตุการณ์ (events) และหากสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นโดยมีผู้กระทำ (agent) สถานการณ์ดังกล่าวก็จะเรียกว่าอาการ (action) อาการที่เกิดโดยมีผู้กระทำยังแบ่งได้โดยพิจารณาจากกริยาของสถานการณ์เช่นกัน ดังนั้นเราจึงสามารถจำแนกกริยาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดังนี้

สถานการณ์	กริยา
ไม่เคลื่อนไหว	ไม่เคลื่อนไหว
กระบวนการ	กินเวลา
เหตุการณ์	เกิดขึ้นทันทีทันใด

ตัวอย่างสัญญานกริยาไม่เคลื่อนไหวในภาษามือสวีเดน ได้แก่ KNOW, POSSESS, WEIGH เป็นต้น
 สัญญานกริยาเคลื่อนไหวได้แก่ LAUGH, SUFFER, WAIT, WALK ส่วนสัญญานกริยาเกิดขึ้นทันทีทันใด ได้แก่
 CALL, SPIT, TAKE MEDICINE เป็นต้น (เบิร์กแมน, 1983)

2.4.2 ประเภทของความสัมพันธ์ทางความหมายของนามกับกริยา

ภาณุ (2527) กล่าวว่าลักษณะความสัมพันธ์ของนามกับกริยา มักเกี่ยวข้องกับความหมายของคำกริยา คือถ้าคำกริยาที่มีความหมายแสดงอาการ คำนามที่สัมพันธ์กับคำกริยานั้นก็จะเป็นผู้ทำอาการ ถ้าคำกริยาที่มีความหมายแสดงสภาพ คำนามที่สัมพันธ์กับคำกริยานั้นก็จะเป็นผู้แสดงสภาพ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายของคำนามกับกริยาในประโยคภาษาไทย พบความสัมพันธ์ทางความหมายของคำนามกับคำกริยาทั้งสิ้น 16 แบบ ดังนี้

- (1) ผู้ทำ   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการในลักษณะที่คำนามเป็นผู้ทำอาการ
- (2) ผู้ทรงสภาพ   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงสภาพ ในลักษณะที่คำนามเป็นผู้ทรงสภาพ
- (3) ผู้ประสบ   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงความรู้สึก ในลักษณะที่คำนามเป็นผู้มีความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- (4) ผู้ถูก   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการในลักษณะที่คำนามเป็นผู้ถูกกระทบกระเทือน และอาจเปลี่ยนแปลงสภาพหรืออาการเพราะอาการของผู้ทำ
- (5) ผล   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการ ในลักษณะที่คำนามเป็นผลของอาการที่ผู้ทำกระทำ
- (6) จุดหมาย   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นจุดหมายของกริยานั้น จุดหมายจำเป็นจะต้องปรากฏกับคำกริยาแสดงอาการที่มีผู้อื่นเป็นจุดหมาย และคำกริยาแสดงความรู้สึกต่อผู้อื่น
- (7) สถานที่   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นสถานที่ของกริยานั้น สถานที่จำเป็นจะต้องปรากฏกับคำกริยาแสดงอาการ และคำกริยาแสดงความรู้สึกบางคำ
- (8) ผู้ร่วม   ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นผู้ร่วม

ทำอาการ ร่วมสภาพหรือร่วมความรู้สึก ผู้ร่วมจำเป็นจะต้องปรากฏกับคำกริยา แสดงอาการที่ทำร่วมกับผู้อื่นและคำกริยาแสดงสภาพทำนองเดียวกัน

- (9) หน่วยวัด ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะเป็นหน่วยที่ใช้วัดสภาพที่กล่าวถึง หน่วยวัดจำเป็นจะต้องปรากฏกับคำกริยาแสดงสภาพที่หมายถึงราคา
- (10) ผู้เสริม ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นผู้ช่วยเสริมความหมายของคำกริยาให้ครบถ้วนสมบูรณ์
- (11) สาเหตุ ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นสาเหตุให้ผู้ใช้ทำอาการนั้นๆ หรือผู้ทรงสภาพนั้นๆ หรือผู้ประสบเกิดความรู้สึกนั้นๆ
- (12) เวลา ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามบอกเวลาของการทำอาการ บอกเวลาที่สิ่งหนึ่งสิ่งใดทรงสภาพอย่างไรอยู่ หรือบอกเวลาที่เกิดความรูสึกอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น
- (13) แหล่งเดิม ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยา ในลักษณะที่คำนามเป็นจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนที่ และสัมพันธ์กับคำกริยาแสดงสภาพ ในลักษณะที่คำนามเป็นสภาพก่อนการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด
- (14) เครื่องมือ ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการในลักษณะที่คำนามเป็นอุปกรณ์หรือวัตถุที่ผู้ใช้ทำอาการ
- (15) ลักษณะ ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการ ในลักษณะที่คำนามบอกลักษณะของการทำอาการ
- (16) ผู้รับประโยชน์ ลักษณะความสัมพันธ์ของคำนามกับคำกริยาแสดงอาการในลักษณะที่คำนามเป็นผู้รับประโยชน์จากการกระทำ

นอกจากสัญญาณแสดงความหมายรูปธรรมแล้ว คลิมาและเบลลูจิ (1979) ได้กล่าวถึงคู่นามกับกริยาที่สัญญาณนามแสดงความหมายนามธรรม ซึ่งเป็นผลจากการผันองค์ประกอบการเคลื่อนมือ เช่นเดียวกับการผันรูปสัญญาณแสดงความหมายรูปธรรม ตัวอย่างเช่น COMPARE - COMPARISON, COMPETE - COMPETITION และ EXPLODE - EXPLOSION นอกจากนี้พวกเขายังกล่าวถึงความสัมพันธ์ทางความหมายแบบความหมายเปรียบเทียบ (configurative meaning) ตัวอย่างเช่น BLUE- SAD, CHICKEN - COWARDLY ชิกด้วย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางรูป 5 องค์ประกอบของสัญญาณทั่วไปในภาษามือ และรูปของคู่นามกับกริยาในภาษามืออเมริกัน ในบทต่อไปผู้วิจัยจะอาศัยวรรณกรรมเหล่านี้ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางรูปที่ต่างกันของคู่นามกับกริยา เพื่อหาองค์ประกอบทางรูปต่างของสัญญาณนามกับกริยาที่มีท่ามือเหมือนกัน และใช้องค์ประกอบดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทคู่นามกับกริยาในภาษามือไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย